

Daphne

Årgång 34:1 2023

Årets växt 2023:
Kärrspira

Mistelns
mysterier lösta

Kärrnävan trivs
på skjutfältet

Upptäck Hagsätraskogen

Daphne

Årgång 34:1 2023

Innehåll

- 1 Ordföranden har ordet – *Bo Eknert*
- 2 Bengt Jonsell in Memoriam – *Bo Eknert*
- 3 Iakttagelser i Hagsätraskogen – *Gunnar Björndahl*
- 7 Mistelmysterierna troligen lösta – *Sebastian Sundberg*
- 10 Ny stor förekomst av ryl i Upplands-Bro – *Linda Irebrand*
- 14 Sällsynt kärnäva trivs bra på skjutfält i Upplands-Bro – *Linda Irebrand*
- 19 Årets växt 2023: Kärrspira – *Jan Y. Andersson*
- 22 Inte bara trädgårdsrymlingar och ogräs: UBF:s ruderatexkursion hösten 2022 – *Ingvar Sundh*
- 30 Strån och blad: Fälthandboken för blommor som inte blommor – *Mira Rawet*

Notiser

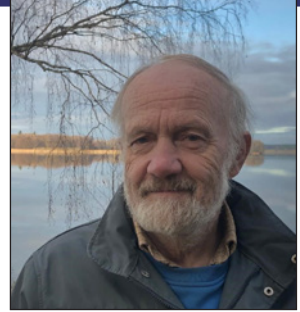
- 9 Rättelser i *Daphne* 33:2 2022

Minskade anslag för naturvården

Det är lätt att känna sig dystert när man tänker på naturvårdens utveckling de närmaste åren. Regeringens budget innebär kraftiga nedskärningar av anslagen för skydd och skötsel av värdefulla områden, biologisk mångfald och friluftsliv. Fram till 2025 ska miljöbudgeten mer än halveras. Samtidigt vet vi att behoven av att skydda värdefull natur, inte minst kvarvarande naturskogar, är akuta. Enligt Naturvårdsverkets utvärdering av de nationella miljömålen är vi inte i närheten av att uppnå målen för skydd av skog och bevarande av biologisk mångfald. Positivt är ändå att anslagen för restaurering av våtmarker bibehålls. Våtmarker är effektiva i att binda koldioxid och kan bidra till att nå våra klimatmål samtidigt som våtmarker har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Ideella miljöorganisationer har nu en viktig roll att driva opinion för förstärkta resurser till naturvården.

Något att se fram emot kommande sommar är de nationella botanikdagarna. BSIS har i år huvudansvaret för arrangemanget som ska gå av stapeln i Sörmland 5–9 juli. Hagabergs folkhögskola i Södertälje blir utgångspunkt och det blir utflykter till Utö, Tullgarn och Nyköpingstrakten. Även om det är välkända lokaler för många finns det mycket nytt att upptäcka. Botanikdagarna fyller även en viktig social funktion. Det blir tillfälle att träffa botaniskt intresserade från hela landet och en bra möjlighet att knyta kontakter. Så försumma inte att anmäla er till Botanikdagarna!

Bo Eknert, BSIS

Bo Eknert
Ordförande BSIS

Gullviva *Primula veris*,
Stendörrens naturreservat.
FOTO MIRA RAWET.

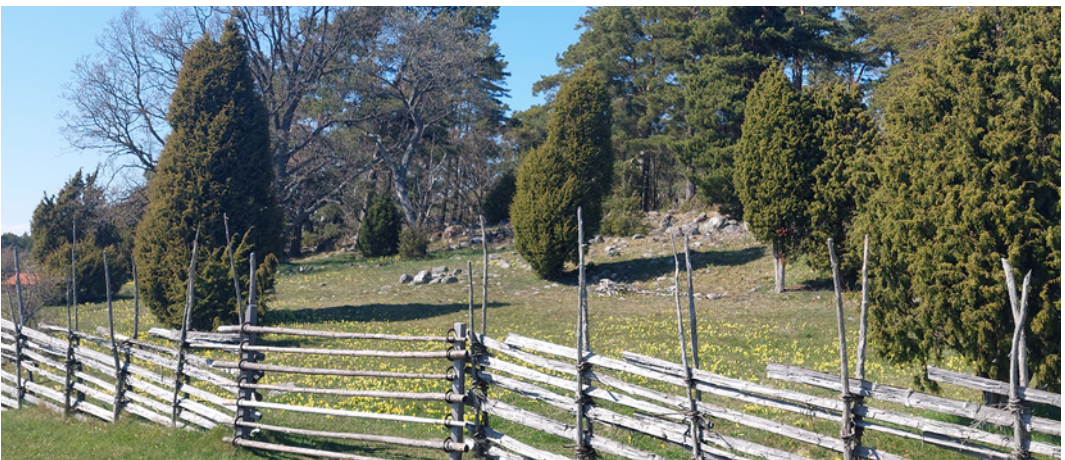
Bengt Jonsell.
FOTO: KARIN JONSELL.

Bengt Jonsell in Memoriam

Med Bengt Jonsells bortgång har svensk botanik förlorat en förgrundsgestalt. Som Professor Bergianus och föreståndare för Bergianska trädgården gjorde han betydande insatser. Tillsammans med hustrun Lena omarbetade och moderniserade han Krok & Almqvists klassiska flora som varit ett standardverk för många botanikstuderande. Jag vill också särskilt lyfta fram hans pedagogiska gärningar. Under många år hade han ett lektorat vid Botaniska institutionen vid Stockholms universitet. Själv hade jag förmånen att ha Bengt som lärare i floristik 1979. Det blev ett oföglömligt minne som befäste mitt intresse för botaniken. Med utgångspunkt från Norr Malma fältstation vid Erken gjorde vi väl förberedda exkursioner som introducerade mig för orkidéer som skogsfru och knottblomster. Bengt var alltid lyhörd för frågor och uppmuntrade till fortsatta studier inom botaniken.

Hans betydelse för botaniken i Sverige kan knappast överskattas.

*Bo Eknert, ordförande
Botaniska Sällskapet i Stockholm*

Iakttagelser i Hagsätraskogen

Gunnar Björndahl Text och foto

Om man bosätter sig i Stockholm gäller det att ta vara på och vistas i de naturområden som finns i ens närmiljö! Hagsätraskogen var mycket viktig för mig personligen under de år jag bodde i Ormkärr alldeles i närheten, alltså den del av Hagsätra som ligger väster om Huddingevägen.

Särskilt säsongen 2020 gjorde jag en mer intensiv botaniseringsinsats, delvis eftersom det inte var läge med mer långväga resor som ovaccinerad under början av Covid-19-pandemin. Sammanfattningsvis påträffades rätt många arter, men färre rödlistade än införda och potentiellt invasiva! Eftersom jag har rapporterat till Artportalen så ger jag inte någon total artförteckning här.

Hagsätraskogen känns först som en avskild ”ö” av mer orörd natur i ett stort tätortsområde, men en smal tarm av reservatet sträcker sig ända ner till Huddingevägen i sydost. På andra sidan vägen möter en likaledes smal tarm av Rågsveds naturreservat, och med lite god vilja kan man då säga att Hagsätraskogen har ganska nära kontakt med Hanvedenkilen ut från Stockholmsområdet.

Gullklöver *Trifolium aureum*.

Från berget i norra delen av Hagsätraskogen ser man bara enstaka höghus i Hagsätra – naturen dominerar alltså. 15 oktober 2020.

Kärret i Hagsätraskogen där det bl.a. växer strutbräken *Matteuccia struthiopteris*.
17 maj 2016.

Vätters *Lathraea squamaria*.

Det har inte alltid varit självklart att undanta området från exploatering. På plankartor från 1970-talet finns en motorled inritad där det nu fortfarande är öppen gräsmark, och där vattnet från en anlagd groddamm rinner i en i alla fall ”halvt naturlig” bäck genom gräsmarken.

Att Hagsätraskogen inte har blivit bebyggd kan väl delvis förklaras med att området är så kuperat. Här finns flera bergsryggar, med hållmarker högst upp, och mellan dessa smala sänkor, ibland ganska fuktiga i botten. Det finns exempelvis flera alkärr, ett kärr med ett stort bestånd av strutbräken *Matteuccia struthiopteris*, och fuktig mark kring groddammen.

Botaniska noteringar

Av (mer eller mindre) ursprungliga växter finns givetvis främst sådana som generellt är vanliga i trakten – enligt bland annat uppskattningarna i *Sörmlands flora* (Rydberg & Wanntorp, 2001). Många av dessa arter är ju också mycket vanliga i stora delar av Sverige. Jämfört med Värmland, där jag bodde tidigare, kan man notera (det självklara) att det är mycket gott om blåsippan *Hepatica nobilis* och i närliggande gräsmattor dvärgvårlök *Gagea minima*. Dessutom förekommer vätters *Lathraea squamaria* rätt rikligt – i Värmland är den ganska exklusiv. Likaså dominerar getrams *Polygonatum odoratum* på

sina håll på berghällar – detta är mindre vanligt i Värmland. Liksom på andra håll i Stockholmstrakten finns också skogslind *Tilia cordata* på många ställen, särskilt i bergbranter.

Jag har inte kunnat hitta arter som betraktas som verkligt sällsynta. Av rödlistade arter hittades utöver ask *Fraxinus excelsior* och skogsalm *Ulmus glabra*, som ju är drabbade av sjukdomar, endast gullklöver *Trifolium aureum* och klofibbla *Crepis tectorum*. Gullklöver noterades på en klippfylla ovanför järnvägen i områdets norra del och klofibbla på en liten berghäll i närheten av järnvägen, längre söderut i området.

Däremot är det i området ganska gott om trädgårdsrymlingar, även sådana som är ordentligt invasiva – dock mest i randområdena men mindre inne i själva skogen. Oskicket att slänga allehanda trädgårdsavfall rätt ut i omgivande skogsmarker är tyvärr utbrett. Vid järnvägen påträffades två värstingar, parkslide *Reynoutria japonica* och jätteloka *Heracleum mantegazzianum*!

Av trädgårdsrymlingar kan även nämnas praktlysing *Lysimachia punctata*, purpurlök *Allium hollandicum*, engelsk klockhyacint *Hyacinthoides non-scripta*, olika krokusar *Crocus* spp. och vintergäck *Eranthis hyemalis*. En ytterligare inkomling är styvsenap *Sisymbrium strictissimum*.

Men trots närvaro av invasiva arter – i randområdena – så är ändå Hagsåtraskogen ett fantastiskt område, och det är bara att säga grattis till alla som bor i närheten av naturreservatet!

I kantonerna runt skogen kan man hitta invasiva främmande arter som parkslide *Reynoutria japonica*. 16 september 2019.

Engelsk klockhyacint
Hyacinthoides non-scripta.

Getrams *Polygonatum
odoratum*.

Styvsenap *Sisymbrium
strictissimum*.

Slutord

I den här artikeln har ett urval av mina intryck från Hagsätra-skogen presenterats. Skogen är ett intressant exempel bland andra i Storstockholm på vad som kan betecknas som en ”ö” i storstadens bebyggelse. Sådana naturområden bör vi ta vara på av flera olika skäl. En viktig aspekt är förstas det som kallas social naturvård – vi människor behöver ha tillgång till närnatur för att må bra. Ännu viktigare är kanske att det ofta är i närlandskapet som den biologiska mångfalden numera är som störst. Jämför med hur det kan se ut i brukad skog i det s.k. produktionslandskapet – här har vi ju mest hyggen samt granåkrar med få arter på marken!

Ett problem som vi troligen ännu inte har sett hela vidden av är det som kallas utdöendeskuld. Om ”öarna” är alltför små och ligger med stort avstånd till varandra ökar sannolikheten att en del arter så småningom dör ut inom ett område av rent slumpmässiga orsaker. Dessutom försvårar stora avstånd en återkolonisering från omgivande områden. Så att spara små naturområden inom större bebyggda distrikt löser inte alla problem med minskande mångfald, men vi skulle vara värre ute om vi inte hade de här områdena också!

Litteratur

Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. (2001) *Sörmlands flora*.
Botaniska Sällskapet i Stockholm.

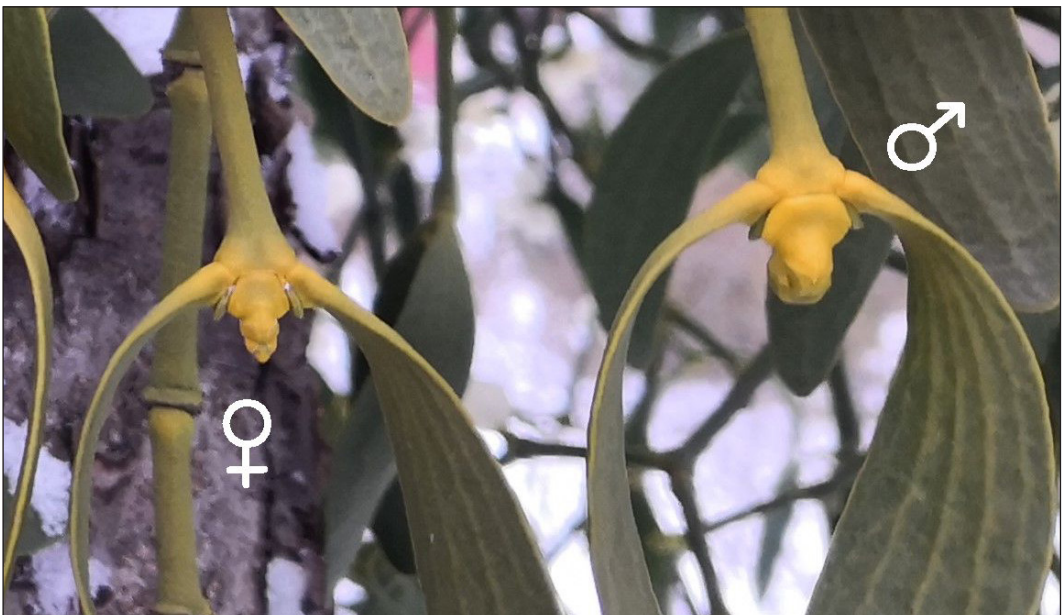
Mistelmysterierna troligen lösta

Sebastian Sundberg Text och bild

I senaste numret av *Daphne* redogjorde vi för mistelns *Viscum album* pågående spridning i delar av Uppland (Sundberg & Sundberg Hjelm, 2022). Vi visade där två foton och presenterade två mysterier över observationer av 1) en ensam fruktbarande planta i en ung, planterad lind *Tilia* sp. i Ultuna och 2) en mycket isolerad mistel högt upp i en sälg *Salix caprea* i Torsätrahagen 2008, som 13 år senare hade blivit till en population med fem mistlar. Dessa fynd var mystiska eftersom misteln är obligat skildkönad, dvs. har separata han- och honplantor.

Kort efter publiceringen blev jag uppringd av Erik Ljungstrand, som intresserat sig för misteln under många år. Han kunde utifrån fotot på misteln i Ultuna se att denna faktiskt bestod av såväl hon- som hangrenar, baserat på formen hos blomknopparna. Hanknopparna är större och trubbigare än honknopparna (Figur 1). Att denna mistel i verkligheten bestod av två plantor av olika kön hade vi som en hypotes för att förklara att den bar frukt, en hypotes som vi dock inte hade

Figur 1. Grenar av två skilda mistelindivider, med hon- (vänster) resp. hanblomknopp (höger). Hanknopparna är större, mer rundtrubbiga och kraftigare gulfärgade än honknopparna.

erfarenhet att lösa utifrån fotot eller hade kollat upp ännu under blomningen. Blomningen sker senare (fotot togs 31 januari), som tidigast i februari men vanligen i slutet av mars till maj i Sverige (Walldén, 1961).

Sannolikheten verkar dock liten att två ”frön” skulle kunna hamna på samma plats, långt från närmaste population, och ge upphov till två plantor av olika kön. Erik gav en mekanistisk förklaring till hur detta kan ske, vilken Walldén (1961) redogjorde för. Mistelns bär är en så kallad skenfrukt och mistelfröet ett skenfrö. Skenfröets yttre hölje består egentligen av fruktköttets inre förvedade del. Innanför det förvedade ”fröskalet” finns 1–4 embryon, som utvecklats ur olika embryosäckar. Varje embryo är därmed resultatet av separata pollinerings. Det vanligaste är att det finns två embryon per frö (63 % av fallen), men även ett (31 %) och tre (6 %) är ganska ofta förekommande medan fyra är mycket sällsynt hos svenska mistlar (Walldén, 1961). Varje embryo kan ge upphov till en planta. Om två embryon av olika kön lyckas etablera sig på samma ställe, vilket dock verkar ske ganska sällan, blir resultatet en ”tvåkönad” mistel. Könskvoten hos utvecklade plantor är dock skev, med 2,5 gånger så många honplantor som hanplantor (Walldén, 1961), så sannolikheten för att två plantor ska vara av olika kön bör vara omkring 42 %. Hur som helst så är detta en strategi som bör öka möjligheten för den skildkönade misteln att sprida och etablera sig i nya områden, särskilt efter långdistansspridning, även om dessa ”tvåkönade” mistlar är (halv)syskon. En alternativ förklaring till att embryon av olika kön hamnar på samma plats är att flera frön, från olika frukter, defekeras samtidigt av en fågel. Även självparasitism av en mistel på en annan förekommer (Walldén, 1961), men bör vara frekvent enbart inom redan väletablerade mistelbestånd.

Denna mekanism, med flera etablerade embryon (alternativt flera defekerade frön) skulle därmed också kunna förklara varför en mistel hade blivit till fem i Torsättrahagen, under förutsättning att den ursprungliga ”misteln” bestod av både en han- och en honplanta. Vi såg dock inga frukter på mistlarna där, men det kan ju ha berott på att de flesta (eller samtliga) bären var avlägsnade eller att vi inte tittade tillräckligt noga på de högt belägna mistlarna.

Under februari 2023 har vi fortsatt att leta efter och även könsbestämma mistlar, de som är högt belägna med hjälp av tubkikare. Vi fann flera nya småplantor i redan koloniserade träd (och i ett nytt granträd) under UBF:s mistelvandring i Uppsalas östra delar 5 februari. En av mistlarna i Sala backe var dessutom ”tvåkönad” och bar rikligt med frukter – denna ”planta” kan mycket väl vara källan till stadsdelens

övriga mistlar, vilka konstaterades utgöras av både hon- och hanplantor. I Torsättrahagen kunde vi hitta ytterligare två träd med mistlar, i rönn respektive vildapel. Mistlarna i Torsättrahagen bestod också av såväl han- som honplantor, i tre av fyra fall i samma träd, men ingen av honplantorna här bar frukt detta år heller. Så vi har ännu inte identifierat den ”rykande pistolen” till mistelkolonisationen i Torsättrahagen.

Litteratur

- Sundberg, S. & Sundberg Hjelm, I. (2022) Se upp för mistel!
Daphne 33(2): 11–17.
- Walldén, B. (1961) Misteln vid dess nordgräns. *Svensk Botanisk Tidskrift* 55: 427–549.

Rättelser *Daphne* 33:2 2022

En lyckad insåning av fältgentiana...

– J. Y. Andersson & M. Elmestål, sid. 3–7

Två rättelser:

Sid. 3, 13 rader nerifrån: Efter meningen ”Vissa delar (...) inte området där gentianorna växer.” ska meningen ”Däremot är det ett Natura 2000-område.” inflikas.

Sid. 3, 4–5 rader nerifrån: Arten noterades senast 1994 av Joakim Ekman som då fann 266 plantor, inte 1996 av Maria Pettersson som det stod i artikeln.

Uppgifterna i Artportalen är uppdaterade. Tack för påpekandena.

Ytterligare källor och fördjupningsmaterial:

Länsstyrelsen i Stockholms län (2016) *Bevarandeplan för Natura 2000-område: Balet SE0110212*. Rapport.

Ekman, J. (1996) Södra Bornan, botanisk inventering med förslag till skydds- och skötselåtgärder. *Naturvård i Norrtälje kommun nr 13*: 65.

Pettersson, M. (2005) Fältgentiana – en indikator på värdefulla naturbetesmarker. *Naturvård i Norrtälje kommun nr 27*. Se Bilaga 2 i slutet av rapporten.

Jan Y. Andersson

Spännande fynd under året – A. Erixon, sid. 32

I texten om sjönöten ska ”1918” bytas ut mot ”1916”.

Erik Ljungstrand, Göteborg, påpekar att: Sjönöten är utdöd som vildväxande i Sverige. Senaste observationen var två exemplar i sjön Immeln i Ranviken, nordöstra Skåne, år 1916. Trots omfattande eftersök har den aldrig återfunnits (Artfakta.se, januari 2023).

Ny stor förekomst av ryl i Upplands-Bro

Linda Irebrand Text och foto

Ryl *Chimaphila umbellata*.

Den 26 juni 2022 upptäckte Lara Pettersson ryl *Chimaphila umbellata* i ett skogsområde vid Lindormsnäs, i närheten av sin bostad vid Lilla Ekeby i Upplands-Bro kommun. Lara kontaktade mig och jag åkte dit för att besöka lokalen. Sedan dess har Lara, ibland i sällskap av andra botanik- och/eller svampintresserade personer, hittat ännu mer ryl i området. Den 24 oktober, under en svampexkursion, gjorde vi ett så stort fynd av ryl att vi inte klarade av att räkna alla skott. Vi kontaktade floraväktarsamordnare Jan Y. Andersson och bad om hjälp. Två dagar senare var vi sex personer, med Jan som organisatör, som noga gick igenom området och letade efter de små skotten. Resultatet blev 5 565 skott totalt, ett mycket gott resultat, kanske den största förekomsten av ryl i Stockholms län. I ett mindre delområde var det väldigt tätt med ryl, i övrigt fanns det plantor här och där på en yta av totalt ca 300 × 600 meter.

Lingon *Vaccinium vitis-idaea* (vänster) har blad med nedvikt kant till skillnad från ryl (höger). Lingonblad kan se ut att vara fintandade men är aldrig så grovsågade som rylblad.

I området finns det även flera andra pyrola-arter, framförallt grönpyrola *Pyrola chlorantha* är rikligt förekommande, men även vitpyrola *P. rotundifolia*, klotpyrola *P. minor* samt björkpyrola *Orthilia secunda* växer där.

Lokalen ligger på Uppsalaåsen och utgörs av sandbarrskog, delvis med inslag av lövträd. I närheten ligger ett nedlagt grustag. Det huvudsakliga ryl-beståndet växte i ren tallskog, men fynd gjordes även i delar av skogen som var mer blandad med en del gamla granar och lövträd. Ryl växer på några andra platser i kommunen, framför allt längs samma åssträckning, lokalt kallad Rösaringsåsen. Vid inventeringen för Upplands flora 1990–2005 hittades ryl i närheten av den ”nyupptäckta” lokalen, men ingen har rapporterat återfynd förrän nu.

Lara är svampkonsulent och har, utöver rylen, även hittat många mer eller mindre ovanliga svampar i området, bland annat 19 rödlistade arter: sju taggsvampar från släktena *Bankera*, *Hydnellum*, *Phellodon* och *Sarcodon*, fyra fingersvampar från släktet *Ramaria*, två spindlingar *Cortinarius*, m.m. (se hela listan i slutet av artikeln). Alla fynd är dokumenterade i Artportalen.

Ryl *Chimaphila umbellata* är ett flerårigt ris med läderartade, vintergröna blad som liknar lingon när den inte blommar. Ryl växer ofta tillsammans med lingon och blåbär vilket kan göra den svår att upptäcka. Till skillnad från lingon är rylbladen sågade och sitter delvis i kransar. Blommorna är rosa och växer i en långskaftad, gles, flocklik samling. Den blommar från slutet av juni till mitten av augusti, men det är oftast bara en mindre andel av skotten som blommar. Eftersom fröspridningen normalt sker först året efter blomning kan man se de torra frökapslarna som sitter kvar på växten, ibland under flera år. Fröna är mycket små och har inte så mycket reservnärning. Unga groddplantor parasiterar istället på svamphyfer.

Ryl växer i kloner med underjordiska utlöpare. Den är ljuskrävande och växer på magra, gärna kalkpåverkade jordar, huvudsakligen i glesa tallskogar. Grönpyrola *Pyrola chlorantha* förekommer ofta på samma växtplats. Ryl är rödlistad som Starkt hotad (EN). De största hoten mot den är avverkning men även igenväxning, framförallt genom att blåbär och lingon tar över på växtplatsen.

På ett område växte rylen väldigt tätt. Ryl sprider sig vegetativt med underjordiska utlöpare.

Delar av området hotas av exploatering. När vi hittade all ryl 2022 bad vi Bo Eknert, ordförande i Botaniska Sällskapet i Stockholm, om hjälp. Det resulterade i att sällskapets styrelse skrev till kommunen och bad att området skulle undantas från exploatering i och med de höga naturvärdena. Hotet om exploatering är ännu inte undanröjt, men situationen är inte akut. Naturskyddsföreningen i Upplands-Bro bevakar ärendet. Förhoppningsvis kan vi förhindra att områdets unika natur försvinner.

Tack till Lara Pettersson och Eva Grönlund för hjälp med texten.

Källor

- Jonsell, L. (red.) (2010) *Upplands flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Lindman, C. A. M. (1974) *Nordens flora*. Wahlström & Widstrand.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. (2018) *Nordens flora*. Bonnier Fakta, Stockholm.
- Sundberg, S. (2019) Revision av artfaktablad – *Chimaphila umbellata*, ryl. Artfakta.se. SLU Artdatabanken.
- SLU Artdatabanken. Artportalen. <https://artportalen.se> (hämtad januari 2023)

Rödlistade svampar runt ryl-lokalen

Rapporterade av Lara m.fl. under 2022

- Talltaggsvamp *Bankera fuligineoalba* (NT)
- Tallgråticka *Boletopsis grisea* (VU)
- Grangråticka *Boletopsis leucomelaena* (VU)
- Gyllenspindling *Cortinarius aureofulvus* (VU)
- Persiljespindling *Cortinarius sulfurinus* (NT)
- Svartnande kantarell *Craterellus melanoxeros* (NT)
- Orange taggsvamp *Hydnellum aurantiacum* (NT)
- Blå taggsvamp *Hydnellum caeruleum* (NT)
- Spricktaggsvamp *Hydnellum glaucopus* (VU)
- Skrovlig taggsvamp *Hydnellum scabrosum* (NT)
- Svartvit taggsvamp *Phellodon connatus* (NT)
- Svart taggsvamp *Phellodon niger* (NT)
- Druvfingersvamp *Ramaria botrytis* (NT)
- Såpfingersvamp *Ramaria lutea* (NT)
- Läderdoftande fingersvamp *Ramaria safraniolens* (VU)
- Gultoppig fingersvamp *Ramaria testaceoflava* (NT)
- Motaggsvamp *Sarcodon squamosus* (NT)
- Sandrottryffel *Scleroderma septentrionale* (NT)
- Lakritsmusseron *Tricholoma apium* (VU)

NT: Nära hotad

VU: Sårbar

Källa: Artportalen.se

Sällsynt kärnäva trivs bra på skjutfält i Upplands-Bro

Linda Irebrand Text och foto

Kärnäva *Geranium palustre* är en högväxt ört som är lik midsommarblomster *G. sylvaticum*, men har till skillnad från denna stora, ljus rödvioletta kronblad som inte är urnupna. Blommorna sitter i par på ganska långa skaft som har styva, nedåtriktade hår. Fruktskaften böjs till en början nedåt. Stjälken är kantig med nedåtriktade hår och motsatta stjälkblad. Hela växten saknar glandelhår, till skillnad från många andra nävor. Kärnävan har senare blomningstid än midsommarblomster. Blomningstiden är lång, från början av juli till en bit in i september. Den är flerårig och har även odlats. Kärnäva är rödlistad som Starkt hotad (EN) och är fridlyst i hela Sverige.

Kärnäva *Geranium palustre* är en näva som liknar midsommarblomster (skogsnäva) *Geranium sylvaticum*, men är till skillnad från denna mycket ovanlig i Sverige. Lokalen i Upplands-Bro hyser den största förekomsten i Sverige utanför Skåne, där arten finns på ett flertal platser. Den har tidigare även funnits på några lokaler i Västra Götaland, men dessa tycks nu vara utgångna. Eftersom kärnäva odlas kan den möjligtvis spridas genom odling. En mindre förekomst finns sedan 2010 på en lokal i Köping enligt uppgifter i Artportalen. Där växer den vid en kaj vid Mälarens inlopp till Köping och har sannolikt kommit dit med något fartyg. Kärnäva är vanlig på östra sidan av Östersjön, i Finland och Baltikum. Den finns även i Danmark och centrala Europa.

Upptäckten

Kärnäva har varit känd i Upplands-Bro sedan 1981 då Börje Häll från Järfälla upptäckte den och fick den identifierad av Lars E. Kers, som också besökte platsen. Kers har beskrivit upptäckten och förekomsten i en artikel i Svensk Botanisk Tidskrift (Kers, 1981). Hans teori var att kärnävan kommit hit från öster och att det sannolikt skett genom fågelspridda frön, orent utsäde eller hö. Han trodde inte att den var spridd genom odling. När den upptäcktes här fanns den på två lokaler, ca 300 meter från varandra. Den ena av lokalerna är utgången sedan länge och låg på en plats som inte alls är tillgänglig för utomstående numera. Det har tidigare funnits ett gammalt torp, Stora Sättra (Sättra), i området.

1986–87 gjordes en översiktlig naturinventering i Upplands-Bro (Balfors m. fl., 1988). Där finns den aktuella lokalen beskriven och den bedömdes ha mycket högt naturvärde. I bedömningen står följande: ”Området är unikt genom den stora förekomsten av kärnäva. Kärnäva finns i Sverige endast i Skåne och på vissa platser längs västkusten. Lokalen torde alltså vara av mycket stort intresse. De hydrologiska förhållandena bör inte förändras. Exploatering av området är inte förenligt med bevarandet av dess naturvärden.”

Kärnäva
Geranium palustre.

Lokalen

Lokalen där kärnävan växer kallas Stora Sättra i Artportalen och ligger på Kungsängens övnings- och skjutfält (Livgardets område) i östra Upplands-Bro kommun, en mil norr om Kungsängen. Platsen är inte tillgänglig för allmänheten när som helst och aldrig med motorfordon. När det inte är skjutövningar (ofta skarpskytte) kan man gå eller cykla dit, men inte från vilka vägar som helst. En del vägar och närområden är aldrig tillgängliga för allmänheten. Övningar förekommer nästan dagligen någonstans på militärområdet. Då är det aktuella området avlyst och besök tillåts inte. Vilka tider och områden det gäller annonseras i lokaltidningen och på Livgardets hemsida ett par veckor i förväg. Under somrarna har det hittills varit en längre period med uppehåll i övningarna, men med tanke på oron i vår omvärld är det för närvarande osäkert hur det blir framöver. Militären kom hit i slutet av 1960-talet. Innan dess var området glest befolkat med några större gårdar och en del gamla torp, och där bedrevs jord- och skogsbruk. Nästan alla de tidigare byggnaderna är borta men man kan fortfarande se tecken av mänsklig påverkan.

Växtplatsen för kärnäva är på ca två hektar och ligger väster om en dalgång som sträcker sig åt nordväst från Västra Ryds kyrka till Mälaren. Biotopen är en fuktäng som sluttar

ner mot en bäck, Lejondalsbäcken (ibland kallad Negelstenabäcken), som rinner från Lejondalssjön till Mälaren. Torra somrar är det nästan inget vatten i bäcken. Fuktängen avgränsas i väster av en grusväg. På andra sidan vägen sluttar marken uppåt och fukt från det hållet underhåller kärrängen. Kärrnävan växer här och där i hela fuktängen och även i vägdiket på skogssidan växer några plantor. Älggräs *Filipendula ulmaria* finns också i mängd på ängen. Kärrnäva är beroende av god tillgång till grundvatten och arten hotas framförallt av uttorkning, men lokalen tycks fortfarande vara tillräckligt fuktig. Igenväxning är ett framtida hot. Slåtter har inte förekommit så länge kärrnävan har varit känd, och tycks än så länge inte behövas. På Livgardets område sköts öppna marker annars delvis med betesdjur (biffkor) och ibland med bränning. Även odling av spannmål och vall förekommer.

Jag bor på Livgardets övningsområde ca en halvmil fågelvägen från Stora Sättra och fick kännedom om kärrnävens förekomst genom kommunens tidigare miljöinspektör Ingemar

Jonsson i slutet av 1990-talet. Han hade redan tidigare informerat personal från Livgardet om förekomsten och såg till att området skyddades från övningar som kunde påverka växtplatsen negativt. Eva Grönlund, Järfälla, har fritidshus i närheten och har sedan många år också god kännedom om kärnåvan, bland annat genom att hon inventerat i området inför arbetet med Upplands flora (Jonsell, 2010). Vi båda brukar besöka lokalen någon eller några gånger per år, och har noterat att kärnåvan fortfarande verkar trivas bra.

Kärnåva börjar floraväktas "på riktigt"

När floraväkteriet började ta fart i mer organiserad form i Sverige förstod vi att det fanns behov av att hålla lite bättre koll på kärnåvan. Vi behövde helst räkna antalet plantor; mängden hade bara uppskattats tidigare. Den första uppskattningen gjordes 2001 av Ingemar Jonsson och Björn-Axel Beier, som bedömde att det fanns 20 000 plantor där. Senare uppskattningar har varierat mellan 1 000 och 20 000 plantor. Observationer finns redovisade i Artportalen från 1981 men ibland bara som noterad blomning.

I början av juli 2015 var vi fyra personer (Ingemar Jonsson, Kerstin Frostberg, kommunekolog Maria Elfström och jag) som genomförde en mer noggrann räkning och kom fram till att där fanns 8000 plantor. Den dagen fick vi hjälp av Livgardets miljösamordnare som skjutsade oss dit och även hjälpte till att räkna, vilket vi uppskattade eftersom det spöregnade. Både Livgardets miljösamordnare och kommunens ekologer är angelägna om att kärnåvan ska finnas kvar och att växtplatsen inte förstörs. De hjälper också till att sprida kunskap om den. Uppgifter om kärnåvan finns i bestämmelserna för Kungsängens övnings- och skjutfält. Där står bl.a. att växten är sällsynt och att det är förbjudet att gräva och köra på lokalen. Området är utmärkt med svartvita kryss-skyltar, vilket betyder att ingen militär verksamhet får bedrivas bakom skyltarna. Sådana skyltar finns på flera ställen på övnings- och skjutfältet för att skydda växter, kulturmiljöer och fornlämningar.

Sommaren 2022 var det dags igen för en noggrannare räkning och vi bad länets floraväktarsamordnare Jan Y. Andersson om hjälp. Eva, Jan och jag fick även hjälp av två andra floraväktare den här dagen, Michael Åkerberg och Patrik Engström. Resultatet blev 4 730 plantor, noggrant räknade – och i vackert väder denna gång!

Har vi räknat rätt?

Hur rätt vi har räknat går nog inte att svara på. Har de tidigare uppskattningarna varit korrekta? Arten är svårräknad. Den växer fläckvis inom ett stort område tillsammans med annan

hög vegetation. Det finns vissa ”hot spots” med extra gott om plantor där det är glesare med annan vegetation, och områden där det är tvärtom. Trots den stora variationen mellan räknad och uppskattad mängd tror vi ändå inte att kärnävan minskat anmärkningsvärt. Eftersom kärnävan har en lång växtsäsong gäller det att vara på plats när växten har sitt maximum för att kunna bedöma rätt mängd. Nederbörden varierar också varje år och påverkar växten. Min personliga bedömning är att de senaste somrarna har varit något torrare än tidigare. Jag som bor i närheten märker också att det ofta regnar mindre här jämfört med platser bara några mil härifrån. Vår bedömning är ändå att kärnävan verkar trivas bra. Något omedelbart hot verkar inte finnas mot den, tack vare Livgardets skydd av platsen. Möjligtvis kan man fundera på om det finns en risk för igenväxning på sikt. Vi har inte upptäckt någon spridning till andra områden i närheten, men eftersom tillgängligheten till området begränsas av militär verksamhet är det svårt att leta efter nya växtplatser i någon större omfattning.

Om någon vill se kärnävan i Upplands-Bro går det bra under förutsättning att man noga tar reda på vilka tider Livgardets övningsområde är tillgängligt och att man respekterar alla skyltar och varningar på vägen dit och på plats. Överträdelser kan medföra stora kostnader, utöver risken att bli skadad.

Tack till Eva Grönlund, Ingemar Jonsson och Rose-Marie Karlsson som jag diskuterat artikeln med.

Litteratur

- Balfors B., Beier, B-A. och Mörtberg, U. (1989) *Översiktlig naturinventering av Upplands-Bro kommun, 1986–87*. Rapport: Upplands-Bro kommun.
- Jonsell, L. (red.) (2010) *Upplands flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Kers, L. (1981) *Geranium palustre*, kärnäva, i sydöstra Sverige. *Svensk Botanisk Tidskrift*, 75(6): 329–333.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. (2018) *Nordens flora*. Bonnier Fakta, Stockholm.
- SLU Artdatabanken. *Artfakta*. <https://artfakta.se> (hämtad januari 2023)
- SLU Artdatabanken. *Artportalen*. <https://artportalen.se> (hämtad januari 2023)

Årets växt 2023: Kärrspira

Jan Y. Andersson

Kärrspira *Pedicularis palustris* är en dekorativ växt med sina rosenröda blommor och finflikiga blad. Svenska botaniska föreningen (SBF) har utsett kärrspira till årets växt 2023 eftersom den befaras minska åtminstone i södra och mellersta Sverige.

Kärrspira är en upprätt, 15–40 (upp till 60) cm hög grenig ört vars rödbrun-tonade blad ofta syns redan på håll. Stjälkbladen är glest parbladiga med avlånga, trubbigt parflikiga småblad. Stam och blad är kala eller svagt håriga. Blommorna sitter horisontellt och är nästan oskaftade i ett glest ax eller klase omgivna av stödblåd. Kronan är omkring 2 cm lång och läppformig med en över- och underläpp som är nästan parallella och liklånga (till skillnad från granspiran, se nästa sida). Fodret är tvåflikigt, äggformigt–cylindriskt och når ungefär till hälften av kronan. Efter blomning sitter fodret kvar och blåser upp sig runt frukten, en kapsel.

Kärrspira är en tvåårig halvparasit som parasiterar på rötter av bl.a. starrar *Carex*. Första året växer det bara upp en bladrosett. Rosettbladen är långskaftade, i övrigt lika stjälkbladen. Bladrosetten vissnar till vintern och roten utvecklar en vinterknopp som nästa år ger ett blommande skott. Efter blomning dör plantan.

Kärrspira växer i öppen, fuktig till blöt mark såsom kärrängar, stränder och myrar. Den gynnades förr av att fukt- och våtängar ("sidvallsängar") slåtrades men nu kan den hotas av förändrad markanvändning och igenväxning.

Vanlig kärrspira *P. palustris* subsp. *palustris*.
FOTO: JAN Y. ANDERSSON.

Underarter

Vanlig kärrspira *P. palustris* subsp. *palustris*

Ganska vanlig till sällsynt i hela Sverige utom i fjällen. Fuktängar, kärr, stränder. 15–40 cm, stjälk vanligen kort och rikt förgrenad. Bladens mittstykke tydligt plattat. Blommar i maj–juni, krona 18–22 mm lång. Hela växtens profil pyramidformig (bredast nedtill).

Höstspira *P. palustris* subsp. *opsiantha*

Sydlig. Gungflyn, småvatten, agmyrar. 30–80 cm, med korta grenar. Bladens mittstykke trådmalt, bladflikar glesa. Blommar i juli–september, krona 14–17 mm. Hela växtens profil i höjddled jämbred.

Nordspira *P. palustris* subsp. *borealis*

Ganska vanlig norrut. Går upp i lågalpin region i fjällen. Myrar, videsnår. 20–30 cm, vanligen lågvuxen med få korta grenar. Blad mindre, smala och glesa. Blommar i juli–augusti, krona 14–18 mm.

Nordspira *P. palustris* subsp. *borealis*.

FOTO: SEBASTIAN SUNDBERG.

Höstspira *P. palustris* subsp. *opsiantha*.

FOTO: SEBASTIAN SUNDBERG.

Förväxlingsarter

Granspira *P. sylvatica*

I södra och sydvästra Sverige ganska vanlig till sällsynt, på fuktängar och liknande miljöer. Vanligen mycket lägre än kärrspiran, 5–20 cm. Överläppen är vinklad uppåt och är längre än underläppen som är horisontell. Fodret är femkantigt, vilket syns tydligast när den är överblommad och fodret blåser upp sig runt kapseln.

Fjällspira *P. hirsuta*

En högfjällsart med ljusröda blommor som bara finns i de nordligaste fjällen. Den skiljer sig framförallt genom att ha en ullhårig stjälk och grunt parflikiga blad.

Kärrspira innehåller rhinantin vilket är giftigt för betesdjur som dock brukar undvika växten. Förr användes den till att bekämpa vägglöss. ”*Pedicularis*” kommer från latinets *pediculus*, ”lus”, medan ”*palustris*” betyder att den växer i kärr, från latinets *palus*, kärr, träsk. Förr, när starrmyrar och våtängar slogs, fick den sorteras bort från höet för att inte skada djuren. Därför var kärrspiran illa sedd bland bönder.

Kärrspira är en mångformig art som delas upp i tre ibland svårskilda underarter med varierande blomningstid och utbredning i Sverige. Det finns också några förväxlingsarter som är bra att känna till. Se faktarutorna till vänster.

Under 2023 får du gärna rapportera in fynd av kärrspira i Artportalen, www.artportalen.se. Lägg gärna in foton för att

bekräfta artbestämning, särskilt bra är bilder på blomman från sidan för att utesluta granspira. Uppskatta antalet plantor, beskriv biotopen, och meddela om det föreligger något uppenbart hot mot lokalen. Det räcker med att rapportera på artnivå, men är du säker kan du lägga in den som underart och därmed bidra till kunskapen om underarternas utbredning i Sverige. På SBF:s hemsida www.svenskbotanik.se kan du läsa mer om inventeringen Årets växt. Registrera dina rapporter senast 2023-10-31. Tack för ditt bidrag!

Kärrspira i stort bestånd
i Skräddartorpskärrret,
Sörmland. 19 juli 2009.
FOTO: JAN Y. ANDERSSON

Källor

- Mossberg, B. & Stenberg, L. (2018) *Nordens flora*, s. 767.
Bonnier fakta.
- Lagerberg, T. (1948) *Vilda Växter i Norden*, Band IV,
s. 1482–1483, 1485–1487. Natur och kultur.

Fig 1. Svinamarant är ursprunglig i Nordamerika och växer hos oss endast i ruderatmiljöer.

Inte bara trädgårdsrymlingar och ogräs: UBF:s ruderat-exkursion hösten 2022

Ingvar Sundh Text och foto

Ruderatmarker har fått sitt namn efter latinets *ruderatus*, ungefär 'täckt av grus' (Nationalencyklopedin 1995). I korthet rör det sig om olika urbana miljöer, ofta med grusigt underlag, rika på kväve och av tillfällig natur. Att studera växter i ruderatmiljöer kräver därför inga stora åthävor och med öppna ögon och sinne kan man göra spännande växtfynd! Trädgårdsrymlingar, kvävegynnade ogräs och främmande arter är typiska ruderväxter, men exkursionen i Uppsala med omgivningarna den 18 september bjöd även på sällsyntheter av annat slag.

Vedyxa

På Vedyxatippen hanteras stora mängder jord och genom åren har många sällsynta växter kommit och gått på högarna och i hela området. Vi fann snabbt svinamarant *Amaranthus retroflexus* (Figur 1), sträv kardvädd *Dipsacus strigosus*, spikklubba *Datura stramonium*, jordärtskocka *Helianthus tuberosus*, riddarsporre *Consolida regalis* och många fler.

Fig 2. Kantnepeta. Liksom sin släkting bergnepeta (Figur 9) odlas den som prydnadsväxt i trädgårdar och uppges vara välbesökt av pollinerande insekter.

Vedyxatippen är övervakad och efter en liten stund märkte vi att en kamera på en hög stolpe rörde sig. Mycket riktigt, vi var iakttaga och inte långt därefter kom en ansvarig person och undrade vad vi höll på med, en söndag på tippen? Efter förklaring av vårt ärende var allting OK och botaniserandet kunde fortsätta. Nya arter dök upp hela tiden och vi noterade äppelros *Rosa rubiginosa*, kantnepeta *Nepeta × faassenii*

(Figur 2), hönshirs *Echinochloa crus-galli*, ballongblomma *Nican-dra physalodes* (Figur 3) och stenkyndel *Clinopodium nepeta* (Figur 4). En mindre typisk ruderatväxt var sprödarv *Myosoton aquaticum* (Figur 5), som växte i ett bestånd på fuktig, stenig mark i skogskanten.

Besöket på Vedyxatippen avslutades vid en damm nära infarten där vi fann bl.a. stor ormrot *Bistorta officinalis* (Figur 6) och plymspirea *Aruncus dioicus*.

Fig 3. Ballongblomma är en sällsynt trädgårdsrymling som ursprungligen kommer från Peru.

Forts. Vedyxa

Fig 4. Ovan. Stenkyndel är av västeuropeiskt ursprung och odlas som prydnadsväxt och för sin kryddoft.

Fig 5. Överst, till höger. Sprödarv är ursprunglig i Sverige och växer naturligt i fuktiga strandmiljöer, men kan även uppträda på ruderatmarker.

Fig 6. Till höger. Stor ormrot förekommer naturligt i Eurasien och odlas hos oss som trädgårdsväxt.

Fyrislund

Färden gick vidare till en obebyggd tomt i industriområdet Fyrislund med ett praktfullt bestånd av mestadels överblomnad flikig kardvädd *Dipsacus laciniatus* (Figur 7), som är mycket sällsynt i Sverige. Flikig kardvädd är ganska lik den något vanligare arten kardvädd *D. fullonum*, vilken växer i liknande miljöer.

Fig 7. Flikig kardvädd kommer från Mellan- och Sydeuropa och de tydligt flikiga bladen är arttypiska.

Till skillnad från den vanligare kardvädd *D. fullonum* har flikig kardvädd även ljusare "smutsrosa" blommor och bredare, mindre taggiga stödblåd.

Slavsta

I Slavsta besökte vi bl.a. en busstur där det växte hårdkärel *Erysimum marschallianum* (Figur 8). Bortsett från en lokal i Östergötland har hårdkärel i Sverige enbart rapporterats från Uppsalatrakten (sökning i Artportalen, mars 2023). Vid ett mindre upplag för jord tittade vi på dagens andra art i *Nepeta*-släktet, bergnepeta *Nepeta racemosa* (Figur 9).

Fig 8. Hårdkärel har enligt Mossberg & Stenberg (2018) troligen uppkommit i odling.

Fig 9. Bergnepeta förekommer naturligt i trakterna runt Kaukasus och odlas som prydnad och för att locka pollinerare.

Gränby

Numera hukar Gränby backar lite i skuggan av ett expanderande Gränby centrum och nya flerfamiljshus. Vi parkerade vid köpcentrumet och tog oss ut till backarna intill, där delar fortfarande hävdas genom bete. Den första sevärdheten var vägfräne *Rorippa* × *armoracioides* (Figur 10), som är en hybrid mellan strandfräne *R. sylvestris* och klotfräne *R. austriaca*. Denna dagens andra gulblommiga art i familjen Brassicaceae bildar här ett rikt bestånd längs en cykelväg.

Alldeles i närheten, vid den i Uppsala välkända "salamanderdammen", kunde vi beundra bl.a. grenigt kungsljus *Verbascum lychnitis* och finnögönröst *Euphrasia officinalis* subsp. *officinalis*

Fig 10. Vägfräne har hybridursprung och uppges av Mossberg & Stenberg (2018) vara under spridning i vårt land.

(Figur 11). Den sistnämnda är inte alls typisk för ruderatmarker utan växer normalt i hävdade naturbeten och hagar. Exempelvis förekommer den i de omgivande betesmarkerna i Gränby backar, där den dock har minskat starkt under senare år. I den i övrigt glest bevuxna zonen intill dammen tycks den ha funnit en "fristad". Jag tror att jag talar för många exkursionsdeltagare när jag utnämner den rikligt blommande finnögötrösten till dagens största skönhetsupplevelse!

Fig 11. Den rödlistade finnögötrösten är en sällsynt, hotad och hävdberoende art som påträffas framförallt i ogödslade betesmarker.

Uppsala reningsverk

Exkursionen avslutades vid den gamla slamdeponin vid Uppsala reningsverk. På och vid jordiga avskrädeshögar noterades bl.a. vattenmelon *Citrullus lanatus*, blodhirs *Digitaria sanguinalis* (Figur 12), dadelpalm *Phoenix dactylifera* och ett krypbjörnbär *Rubus sect. Corylifolii*.

Efter utforskning av slamdeponin skildes vi åt och var och en satte kurs mot sin söndagsmiddag. För egen del tog jag med känslan av hur stimulerande det är att byggarbetsplatser, rivningstomter, rabatter, trottoarkanter, tippor och andra "skräpiga" statsmiljöer kan bjuda på botaniska överraskningar!

Tack till Håkan Andersson för utmärkt rekognosering inför exkursionen och guidning under dagen och till Sebastian Sundberg som höll i trådarna för arrangemanget.

Litteratur

Mossberg, B. & Stenberg, L. (2018) *Nordens flora*.
Bonnier Fakta, Stockholm.

Fig 12. Blodhirs hör hemma i Sydeuropa. Axsamlingen var dold i bladslidan och pillades fram för examinering.

Strån och blad

Fälthandboken för blommor som inte blommor

Mira Rawet text och bild

Arbetsbestämning är en stor del av botanistens vardag. Till vår hjälp att känna igen det som växer omkring oss har vi, förutom varandra, det viktigaste verktyget i form av floran. Många floran, särskilt de som är anpassade för användning i fält, innehåller förutom artbeskrivningar också bestämningsnycklar. I många av de mest populära fältfloran fokuserar dock nycklarna och artbeskrivningarna huvudsakligen på blommorna. Så hur bestämmer man då allt det som inte blommor? Då får man titta närmare på de vegetativa karaktärerna, såsom växtens strån och blad.

Den nya fälthandboken *Strån & blad – vegetativa karaktärer för hävdgynnade arter i ängs- och betesmarker* beskriver 113 arter och artgrupper med fokus på deras vegetativa karaktärer. Varje artbeskrivning innehåller viktiga kännetecken för arten, några vanliga (i vegetativt tillstånd) förväxlingsarter, utbredning samt signalvärde, ekologi och exempel på vanliga arter som kan hittas i samma miljö. Bilder visar arten i sin växtmiljö, framför allt i vegetativt tillstånd. De avbildar oftast inte de mest praktfulla exemplaren utan är tänkta att spegla verkligheten och vad man faktiskt ser i fält, så ofta är tuvorna

Känner du igen rosettbladen hos liten blåklocka *Campanula rotundifolia*? Det krävs bara en bladrossett på ett par centimeter för att kunna artbestämma vår nationalblomma.

lite skräpiga och bladen lite vissna i kanten.

Hävdade miljöer såsom ängar och naturbetesmarker tillhör våra mest artrika naturtyper. Det beror delvis på att marken är näringsfattig, vilket gör det svårare för konkurrenskraftiga arter att tränga ut de svagare, men kanske hårdigare, arterna. Förändringen i jordbruket till att överge bete i de lågproduktiva naturbetesmarkerna och till att odla vall på gödslade åkrar

Blåsuga *Ajuga pyramidalis* är mest känd för sina täta pyramidformade blommande skott. Bladrosetten med omvänt äggrunda blad som är platt tryckta mot marken är också karakteristisk, men kanske inte lika välbekant.

Rödkämpar *Plantago media* har platta, finludna rosettblad med tydliga bågnervar.

istället för att slå hö på slåtterängar har lett till en enorm minskning av dessa artrika miljöer. Därför är många arter som är typiska för dessa naturtyper idag hotade och kraftigt minskande.

För att övervaka Sveriges ängs- och betesmarker utförs varje år en inventering på uppdrag av Jordbruksverket, ängs- och betesmarksinventeringen. Resultatet av inventeringen används som underlag i många olika sammanhang, bland annat i viss internationell rapportering. Hittills har man inventerat över 300 000 hektar ängs- och betesmark sedan starten 2002. Inventeringen undersöker bland annat naturtyp, hävdmetod och andra miljöfaktorer. Dessutom rapporteras vissa kärlväxter som har antingen ett positivt eller negativt signalvärde för naturtypen. Jordbruksverkets lista över positiva

Brudborste *Cirsium heterophyllum* har stjälkblad som är hela eller något flikiga, med en finsågad bladvägg.

signalarter som ingår i inventeringen består av 70 arter och kan bland annat hittas i fälthandboken.

Fälthandboken är framtagen av Jordbruksverket i samarbete med SLU Artdatabanken och är tänkt som ett stöd för inventerare i Ängs- och betesmarksinventeringen, men även för alla naturintresserade som vill lära sig mer om arter som trivs i dessa typer av hävdade miljöer. Handboken finns att ladda ner på Jordbruksverkets webbplats (se länk längst ner). Alla arttexter, bilder och bestämningsnyckeln går också att läsa i SLU Artdatabankens webbtjänst artfakta.se. Där finns även fler bilder och fakta till stöd för artbestämning och naturvård.

Vill man ha hjälp med att bekräfta en artbestämning eller fråga vad det är man hittat kan man fråga i föreningarnas Facebookgrupper: Botaniska sällskapet i Stockholm (OBS litet "S" på "sällskapet") och Vilda växter i Uppland.

Lycka till ute i markerna i sommar!

Litteratur och länkar

Persson, K. & Rawet, M. (2023) *Strån & blad – vegetativa karaktärer hos hävdgynnade arter i ängs- och betesmarker*. Stockholm: Jordbruksverket.

<https://artfakta.se/>

<https://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/ovr640.html>

Styrelse från 2023

Ordförande Bo Eknert
bo.eknert@gmail.com
073-766 93 08

Sekreterare Yolanda Karlsson
yolandakarlsson@gmail.com
072-026 59 41

Kassör Jan Y. Andersson
jan.andersson.bio@gmail.com
070-674 68 39

Chefredaktör Mira Rawet
mira@rawet.se
070-875 74 79

Ledamöter

Matilda Arnell
matilda.arnell@su.se

Anders Erixon
anderserix@gmail.com
0730-25 09 55

Henrik Wegnelius
henrik.lokaler@gmail.com

Sara Lundkvist
saralundkvist85@hotmail.com

Birgitta Sang
sang.birgitta@gmail.com
073-892 48 63

Kontaktuppgifter till floraväktarsamordnare

AB-län Jan Y. Andersson
jan.andersson.bio@gmail.com
070-674 68 39

C-län Mora Aronsson
mora.aronsson@gmail.com
070-668 26 82
Ingvar Sundh
ingvar.sundh@telia.com
070-383 30 63

Styrelse från 2023

Ordförande Sebastian Sundberg
sebastian.sundberg@slu.se
070-231 77 85

Vice ordförande Anders Jacobson
anders.jacobson@slu.se
070-432 29 87

Sekreterare Michelle Nordkvist
michelle.nordkvist@slu.se

Kassör Jake Bull
jakedbull@hotmail.com

Ledamöter

Anders T Hasselrot
anders.t.hasselrot@gmail.com
073-028 30 99

Thorleif Joelson
thorleif.joelson@gmail.com
070-734 46 20

Anna Nordberg
anna.nordberg@slu.se
076-140 31 97

Ingvar Sundh
ingvar.sundh@telia.com
070-383 30 63

Linus Söderquist
linus.soderquist@hotmail.com
073-713 54 86

Giulia Zacchello
giulia.zacchello@slu.se

D-län Bo Karlsson
bovil@telia.com
0150-391 97

Eva Grusell
eva.grusell@icloud.com
070-544 45 31

Daphne

Utkommer med minst två nummer per år och ges ut av Botaniska Sällskapet i Stockholm i samarbete med Upplands Botaniska Förening.

REDAKTION

Chefedaktör Mira Rawet
mira@rawet.se
070-875 74 79

Medredaktör Ingvar Sundh
ingvar.sundh@telia.com
070-383 30 63

Teknisk redaktör Lena Eliasson
lena@grafiskaspranget.se
070-651 25 27

Fackgranskare Mora Aronsson

PRENUMERATIONER

Daphne ingår i årsavgiften till resp. förening. Separata prenumerationer kostar 200 kr (2023) och administreras av Botaniska Sällskapet.

BOTANISKA SÄLLSKAPET I STOCKHOLM

c/o Henry Gudmundson
Önskegången 71, 135 54 Tyresö
E-post: bo.eknert@gmail.com
Hemsida: botaniskasallskapet.se
Plusgiro: 196094-7
Medlemsavgift: 2023 200 kr

UPPLANDS BOTANISKA FÖRENING

c/o SLU Artdatabanken
Box 7007, 750 07 Uppsala
E-post:
upplands.botaniska.forening@gmail.com
Hemsida:
upplandsbotaniskaforeningsblogg.se
Plusgiro: 327956-9, Swish 1234732467
Medlemsavgift: 2023 150 kr (2024 200 kr)

Adressändringar meddelas resp. förening via post eller e-post.

Vill du ha löpande information via e-post? Meddela då din e-postadress till resp. förening.

Årgång 34 nr. 1 2023

ISSN 1101-5527
Wikströms Tryckeri AB, Uppsala

Instruktion till författare

Manus skickas via mail till
mira@rawet.se

Daphne söker alltid nya författare och idéer till artiklar! Alla medlemmar är välkomna att bidra. En artikel i *Daphne* kan handla om ett fynd, en exkursion, ett intresse, tips till andra botaniker m.m., och förslag välkomnas alltid även om du själv kanske inte vill eller kan skriva.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln följt av namn på författaren/författarna. Artiklar som är längre än 3000 tecken inkl. mellanslag bör delas upp i stycken med under-rubriker. Vetenskapligt namn ska anges för varje art första gången den nämns i den löpan-de texten, men om texten kan upplevas svåräst på grund av många artnamn kan de vetenskap-liga namnen istället samlas i en separat lista. I slutet av artikeln ska eventuell citerad litte-ratur samlas under rubriken "Litteratur". Gör eventuella tabeller eller uppställningar med hjälp av ordbehandlarens tabellfunktion. Vi ser gärna att du bifogar bilder eller illustrationer. Saknar du passande bildmaterial, ta kontakt med redaktionen i god tid så kan vi hjälpa till med det.

Manuskript ska vara skrivna i ordbehandlings-program om möjligt. Kontakta redaktionen om du inte kan leverera materialet i digital form. Manuskript kan vara korta eller långa. Planerar du ett manuskript på mer än tio sidor – ta kontakt med redaktionen i god tid! Författare ska tillåta att *Daphne* läggs ut på BSIS:s och UBF:s hemsidor. Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen.